

COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE ÇEVİRİMİÇİ EĞİTİMLE İLGİLİ ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ (NİTEL BİR ARAŞTIRMA)

STUDENT VIEWS ON ONLINE EDUCATION DURING THE COVID-19 PANDEMIC PERIOD (A QUALITATIVE RESEARCH)

Gönderilen Tarih: 01/06/2021
Kabul Edilen Tarih: 05/08/2021

Hacer Özge BAYDAR ARICAN
Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye
Orcid: 0000-0001-8509-3266

COVID-19 Pandemi Döneminde Çevrimiçi Eğitimle İlgili Öğrenci Görüşleri (Nitel Bir Araştırma)

ÖZ

Bu çalışmada, korona virüs hastalığı 2019 (COVID-19) virüsüne karşı yoğun önlemlerin alındığı ve karantina uygulamalarıyla öğrencilerin yüz yüze eğitim öğretim faaliyetlerinin kısıtlandığı pandemi döneminde yürütülmeye başlanan ve Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (GUZEM) üzerinden gerçekleştirilen çevrimiçi eğitim uygulamalarına yönelik öğrenci görüşleri incelenmiştir. Araştırmada nitel veri analiz yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri internet erişimli çevrimiçi ortamda görüşme yöntemiyle elde edilmiştir. Çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenen 16'sı kadın ve 21'i erkek toplam 37 öğrenci oluşturmuştur. Elde edilen verilerin analizinde betimsel ve içerik analiz çözümüleme yöntemi kullanılmış ve betimsel analiz yöntemiyle özetlenen ve yorumlanan veriler, kodlanmış temalar ve alt temalar belirlenerek meydana getirilmiştir. Gerçekleştirilen analizler neticesinde, öğrenciler çevrimiçi eğitim ile ilgili çeşitli tanımlamalar yaparak sistemin avantaj ve dezavantajlarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bazıları çevrimiçi eğitime bilgisayar, tablet akıllı cep telefonları yardımıyla internet üzerinden kolay erişim sağladıklarını ifade ederken diğer öğrenciler çevrimiçi eğitimden internet ağı kaynaklı bağlantı sorunları, sistem kaynaklı teknik problemler ve karşılıklı iletişim eksikliği gibi nedenlerden ötürü verim alamadıklarını dolayısıyla bu durumun öğrenme sürecinde dezavantaj oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca uygulama dersler açısından da pratikte öğrenmenin gerçekleşmediğini vurgulamışlardır. Avantaj olarak ise teorik dersler için ders dışı zamanlarda öğretim elemanları tarafından sisteme yüklenen dokümanlara erişim sağladıklarını ve dersleri tekrar izleme fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir. Çevrimiçi eğitimde özellikle uygulamalı derslerde karşılıklı iletişimin olmayışı, internet ağı kaynaklı bağlantı sorunları sebebiyle sisteme girmekte güçlük yaşanması gibi durumların dezavantaj oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Öğretim elemanı ve öğrenci arasındaki aktif etkileşimin sağlanması, sistem kaynaklı teknik sorunların çözülmesi ve internet ağı kaynaklı bağlantı sorunlarının giderilmesi çevrimiçi eğitime karşı olumlu tutumun oluşmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Pandemi Dönemi, Üniversite Öğrencileri, Çevrimiçi Eğitim.

Student Views on Online Education During the COVID-19 Pandemic Period (A Qualitative Research)

ABSTRACT

In this study, students' views on online education applications, which were carried out through Gazi University Distance Education Application and Research Center (GUZEM), were examined during the pandemic period when intensive measures were taken against the COVID-19 and face-to-face education were limited with quarantine practices. Case study design, which is one of the qualitative data analysis methods, was used in the research. The data collection was carried out by interview method in an internet (online) environment. The study group was consisted of 37 students (16 female, 21 male) who are studying at Gazi University Faculty of Sport Sciences, were determined by purposive sampling method. In the study, the descriptive and content analysis methods were used to analyze the collected data. In addition, the descriptive analysis method was used to summarize and interpret the collected data for determining the coded themes and sub-themes. As a result of the analysis, college students made different definitions for online education with expressing its either advantages or disadvantages. Moreover, some of the student stated that they had easy access to online education with the help of computers and tablet smart phones as an advantage, while other students could not get efficiency from online education due to reasons such as connection problems due to internet network, technical problems stemming from the system and lack of mutual communication as a disadvantage. Furthermore, college students emphasized that learning could not be successful for the courses. However, college students stated that the easy access to the instructor's uploaded documents, notes and lessons' videos gives them the opportunity to be reach the theoretical lessons as an advance. In additions, the college student stated the disadvantaged situations such as the lack of mutual communication in online education, especially in applied lessons, and difficulties in entering the system due to connection problems caused by the internet network. As a result, it is thought that providing active interaction between the instructor and the student, solving the system-related technical problems and eliminating the connection problems caused by the internet problem will be effective in the formation of a positive attitude towards online education.

Key Words: COVID-19, Pandemic Period, College Students, Online Education.

GİRİŞ

2019' da Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktığı bilenen, 2020'ye gelindiğinde tüm dünyaya hızla yayılım gösteren COVID-19 hastalığını Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 11 Mart 2020'de pandemi olarak ilan etmiştir¹. Pandemi olarak ilan edilmesinin ardından dünya genelinde eğitim-öğretim faaliyetleri, sağlık hizmetleri, sanat ve spor faaliyetleri ve ekonomide önemli değişiklikler meydana gelmiştir. COVID-19 pandemisiyle Türkiye'nin de içinde bulunduğu çoğu ülke yüz yüze eğitime geçici olarak ara vererek eğitim-öğretim faaliyetlerinde kısıtlamalara gitmiş dolayısıyla bu durum toplumsal olarak endişe, kaygı ve gelecekte belirsizlik gibi birçok olumsuz durumu da ortaya çıkarmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) 23 Mart 2020 tarihinde, yüz yüze eğitim öğretim faaliyetlerinde zorunlu değişikliklere giderek COVID-19 pandemi döneminde uzaktan çevrimiçi eğitim uygulamalarına geçiş kararı almıştır. COVID-19 pandemisi küresel olarak pek çok ülkede eğitim öğretimi etkileyerek eğitim öğretim faaliyetlerinin uygulanış şeklinde bir takım zorunlu değişikliklere sebep olmuş, bu bağlamda yüz yüze eğitim yerini uzaktan çevrimiçi eğitime bırakmıştır².

Eğitim öğretimin devam edebilmesi için hükümetler bir takım dijital sistemler oluşturmuş ve dersler eğitimin hemen her kademesinde uzaktan eğitim olarak yürütülmeye başlanmıştır³. Farklı uygulama biçimleri bulunan uzaktan eğitim faaliyetleri sıklıkla çevrimiçi öğrenme uygulamasıyla yürütülmektedir. Çevrimiçi eğitim derslerin öğrenci ve öğretim elemanı/öğretmenle birlikte önceden planlanmış bir zamanda bir araya gelmeleriyle gerçekleşmektedir⁴. Bir başka ifadeyle çevrimiçi eğitim, derslerin verimli bir şekilde işlenmesi, öğrenme ve pekiştirmeyi sağlamak için dersi yürüten öğretim elemanı/öğretmenlerin bilgi teknolojilerini etkin bir biçimde kullanmalarına yönelik geliştirilen bir öğretim yöntemidir⁵. Bu teknolojiler COVID-19 pandemi döneminde bilgiye ulaşma ve bilgiyi yaymayı küresel olarak kullanılabilir biçime getirerek eğitim öğretim faaliyetlerinin dijital platforma aktarılmasına katkı sağlamıştır⁴.

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de yüz yüze eğitim öğretim faaliyetleri yerini çevrimiçi eğitim uygulamalarına bırakmıştır. Eğitimin hemen her kademesinde öğrenciler, evden ya da oturlan yerden bilgisayar, tablet ya da akıllı cep telefonları yardımıyla internet üzerinden öğrenimlerine çevrimiçi eğitim ile devam etmektedir. COVID-19 pandemi sürecinde öğretmen ve akademisyenler çevrimiçi kaynakları ve dijital araçları kullanarak öğrencilere uzaktan eğitim öğretim faaliyetlerinin etkin bir biçimde yönetilmesinde önemli etkiye sahiptir. COVID-19 virüsünün sağlık, spor, sanat, eğitim, endüstri, ekonomi, sanayi ve daha pek çok alanı ve bu alanlarda yürütülen süreçleri, gerçekleştirilen faaliyetleri olumsuz etkilediği ortaya çıkmaktadır. COVID-19 ile ilgili literatür incelendiğinde eğitim öğretim faaliyetlerini kapsayan çalışmalardan daha çok tıbbi, sağlık amaçlarıyla yürütülen araştırmaların varlığı dikkat çekmektedir. Bu durumun sebebi hastalığa her gelişim dönemindeki bireyin maruz kalması, hızlı bulaş oranı ve pek çok vakanın ölümle sonuçlanmasıdır. Fakat pandemi sürecinden etkilenen eğitim öğretim faaliyetlerinin de incelenmesi bu bağlamda mevcut sorunların araştırılması, çözüm yollarının aranması noktalarında bu çalışmanın literatüre önemli katkılar sunduğu düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturan bireylerin GUZEM sistemi üzerinden erişim sağladıkları eğitim öğretim faaliyetleri kapsamında daha önce yürütülen bir çalışmanın olmayışı da bu bağlamda literatüre olumlu katkı sunacaktır. Bu bilgiler ışığında GUZEM üzerinden eğitim öğretim faaliyetlerinin sürdürüldüğü 2020-2021 eğitim öğretim yılı

bahar döneminde Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenimine devam eden öğrencilerin görüşlerini sorgulamak amacıyla bu çalışma yürütülmüştür.

MATERYAL VE METOT

Araştırma Modeli

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi amaç edinen bir yöntemdir. Üzerinde araştırma yapılan olgu, durum ve olaylar kendi bağlamında incelenerek, araştırmacının onlara yükledikleri anlam bakımından yorumlanır⁶. Durum çalışması deseni, araştırmacının belirli bir zaman diliminde bir durumu gözlem veya görüşme yoluyla elde ettiği veriler kapsamında temalar oluşturarak tanımladığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır⁷. Bu çalışma Gazi Üniversitesinin E-77082166-604.01.02-92570 sayı ve 01/06/2021 tarihli etik komisyon değerlendirme ve onay belgesi alınarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenen 16'sı kadın ve 21'i erkek toplam 37 öğrenciden oluşmaktadır. Amaçlı örneklem yöntemiyle görüşmeye alınacak kişilerin belirlenmesinde, evreni temsil etme güçlerinden çok araştırma konusuyla doğrudan ilgi durumları değerlendirilmektedir⁸.

Veri Toplama Aracı

Durum çalışmalarında veriler genellikle görüşme yoluyla elde edilir⁹. Nitel çalışmalarda görüşme, araştırmada yer alan bireylerin spesifik bir konuda duygularının ifade edilmesinin yanında fikirlerinin de paylaşılması olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin araştırılan konuyla ilgili geçmiş deneyimleri, düşünceleri, değerlendirmeleri, tutumlar gibi gözlenemeyen çıktılara ulaşılması amaç edinilir. Bireyin bakış açısı hakkında fikir sahibi olmak, bireyi anlamaya çalışmak görüşmenin en kritik noktasıdır^{10,11}. Bu araştırmada da veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. 2020-2021 eğitim öğretim yılı bahar döneminde çevrimiçi eğitime devam eden ve amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen öğrencilerle çevrimiçi görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen ve 4 sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma soruları;

- 1) Çevrimiçi eğitimi nasıl tanımlarsınız?
- 2) Çevrimiçi eğitim geçmişiniz var mı?
- 3) COVID-19 pandemi döneminde GUZEM üzerinden aldığınız çevrimiçi eğitimin avantajları nelerdir?
- 4) COVID-19 pandemi döneminde GUZEM üzerinden aldığınız çevrimiçi eğitimin dezavantajları nelerdir?

Verilerin Analizi

Araştırma sonunda elde edilen veriler betimsel ve içerik analizine göre gerçekleştirilmiştir. Betimsel analizle görüşmeye katılan bireyleri tanıttıcı bulgular değerlendirilir, içerik analizi yardımıyla veriler kodlanıp temalar oluşturularak tanımlanmaya çalışılır; birbirine benzeyen ve birbiriyle ilişkili veriler belirli kavram ve

temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanır⁶. Verilerin analizinde zaman zaman görüşmeye katılan öğrencilerin verdikleri ifadelerden alıntılar yapılmış, her katılımcının formu (K1, K2, ...) adlandırılmıştır. Çalışmanın güvenilirlik analizi için nitel verilerin analizinde kullanılan Miles ve Huberman (1994)¹² güvenilirlik formülü (Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100) kullanılmış ve kodlayıcılar arasındaki uyum oranı %89 olarak değerlendirilmiştir. Formüle ek olarak çalışmanın güvenilirliğini güçlendirmek amacıyla katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar doğrudan alıntı yapılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Çevrimiçi Eğitimi Tanımlamaya İlişkin Görüşleri ve Çevrimiçi Eğitim Durumları

Tema	Alt Tema	Kodlar	f	
Çevrimiçi Eğitim	Tanımı	Evde internet üzerinden ders dinlemek	8	
		Okula gitmeden eğitim almak	7	
		Devam zorunluluğu olmayan eğitim	4	
		Devamsızlığın sorun olmadığı eğitim	3	
		Kolay ders geçme	2	
		Sisteme yüklenen dokümanları takip etme	1	
		Kolay eğitim	1	
		Çevrimiçi katılım	1	
		Yeni nesil öğrenme	1	
		Dersleri videolardan takip etme	1	
		Dersleri farklı mekânlarda takip etme	1	
		Uzaktan eğitim	1	
		Toplam	31	
		Çevrimiçi Eğitim Durumu	Aldım	15
			Almadım	22
Toplam	37			
		Genel Toplam	68	

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin çevrimiçi eğitimi tanımlamaya ilişkin görüşleri ile çevrimiçi eğitim durumlarına vermiş oldukları yanıtlar derlenerek kodlar belirlenmiş ve “tanım” olarak ve “çevrimiçi eğitim durumu” olarak alt temalar oluşturulmuştur. Tanım alt temasına bakıldığında, “Okula gitmeden eğitim almak” (n:7), “Evde internet üzerinden ders dinlemek” (n:8) ve “Devam zorunluluğu olmayan eğitim” (n:4) en yüksek frekansa sahip çevrimiçi eğitim tanımlarıdır. “Çevrimiçi eğitim durumu” alt temasına bakıldığında daha önce çevrimiçi eğitim aldım yanıtı (n:15) iken almadım yanıtı (n:22) frekans değerini ifade etmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin COVID-19 Pandemi Döneminde GUZEM Üzerinden Aldığı Çevrimiçi Eğitimin Avantaj/Dezavantajlarına İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f
Çevrimiçi Eğitimin Avantajları	Öğrenme Ortamının Ergonomisi	Sosyal Mesafe ve maske kullanımının olmayışı	7
		Sakin bir ortamda derse katılım	2
		Hızlı odaklanabilme	2
		Hızlı ders akışı	1
	Zaman Kazanımı	Dersleri birden fazla izleyebilme	6
		Tekrarlanabilir olması	3
		Uzaktan erişim kolaylığı	2
		Zamanı etkin kullanma	1
		Eğitim öğretimden uzak kalmama	1
	Yenilikçi İlerleme	Teknolojik gelişime uyum	1
		Yeni nesil öğrenme	1
	COVID-19 Hastalığından Korunma	COVID-19'a yakalanma riskini azaltma	4
		COVID-19'dan korunma	1
Ölçme ve Değerlendirme Kolaylığı	Kolay ders geçme	3	
	Ders devam zorunluluğunun olmaması	5	
Toplam			40
Çevrimiçi Eğitimin Dezavantajları	Fırsat Eşitsizliği	İnternet erişimi	1
		Bilgisayar	1
	Ders Türü (Teorik / Uygulama)	Derslerin uygulamalarını öğrenememe	6
		Uygulamalı ders eksikliği	4
		Sadece teorik öğrenme	3
	Ders Hazırlığında Yetersizlik	Derse hazır olmayan öğretim elemanı	1
		Sadece sisteme doküman yükleyen öğretim elemanı	1
		Çevrimiçi dersi çok kısa sürede bitiren öğretim elemanı	1
		Çok uzun cümleler kurarak kafa karışıklığına neden olan ders anlatım biçimi	1
		Ölçme Ve Değerlendirme Eksikliği	Vize ve final sınavlarının yapılmaması
	Duyuşsal Yetersizlik	Sadece ödev üzerinden değerlendirme	1
		Karşılıklı soru cevap etkileşiminin olmayışı	2
		Yalnızlık hissi	1
Teknik Sorunlar	Yeterince motive olamama	1	
	İletişim eksikliği	1	
İnternette bağlantı sorunları			5
Toplam			30
Genel Toplam			70

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin COVID-19 pandemi döneminde GUZEM üzerinden aldığı çevrimiçi eğitimin avantaj/dezavantajlarına ilişkin görüşleri ile ilgili vermiş oldukları yanıtlar derlenerek kodlar belirlenmiş ve alt temalar oluşturulmuştur. Çevrimiçi eğitimin avantajları teması için; öğrenme ortamının ergonomisi, zaman kazanımı, yenilikçi ilerleme, COVID-19 hastalığından korunma, ölçme ve değerlendirme kolaylığı alt temaları oluşturulmuştur. Bu alt temalar ait kodlardan “Sosyal Mesafe ve maske kullanımının olmayışı” (n:7), “Dersleri birden fazla izleyebilme” (n:6) ve “Ders devam zorunluluğunun olmaması” (n:5) en yüksek frekans değerine ait kodları oluşturmaktadır. Çevrimiçi eğitimin dezavantajları teması için ise; fırsat eşitsizliği, ders türü (teorik/uygulama), ders hazırlığında yetersizlik, ölçme ve değerlendirme eksikliği, duyuşsal yetersizlik, teknik sorunlar alt temaları oluşturulmuştur. Alt temalara ait kodlardan “Derslerin uygulamalarını öğrenememe” (n:6), “İnternette bağlantı sorunları” (n:5) ve “Uygulamalı ders eksikliği” (n:4) en yüksek frekans değerine ait kodları oluşturmaktadır.

TARTIŞMA

COVID-19 pandemisinde uygulanan kısıtlamalar nedeniyle 2020-2021 bahar yarıyılı eğitim öğretim uygulamaları çoğunlukla dijital araçlar yardımıyla uzaktan eğitim, çevrimiçi eğitim ile sürdürülmektedir. Bu çalışmada, COVID-19 virüsüne karşı yoğun önlemlerin alındığı ve karantina uygulamalarıyla öğrencilerin yüz yüze eğitim öğretim faaliyetlerinin kısıtlandığı pandemi döneminde yürütülmeye başlanan çevrimiçi eğitim uygulamalarına yönelik öğrenci görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları, araştırmacı tarafından hazırlanan sorulara verilen yanıtların analizi yardımıyla belirlenen tema ve alt temalara göre değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin çevrimiçi eğitimi tanımlamaya ilişkin görüşleri ve çevrimiçi eğitim durumlarına verdikleri yanıtlar ve kodlar ile “Tanımı” ve “Çevrimiçi Eğitim Durumu” olarak iki alt tema ortaya çıkmıştır. Öğrenciler çevrimiçi eğitimi birbirinden farklı ifadelerle tanımlamaya çalışmışlardır. Tablo 1’e bakıldığında analiz sonucunda ortaya çıkan bazı kodların katılımcılar tarafından ifade edilişleri şu şekildedir:

K1: “Çevrimiçi eğitimi **ilk kez alıyorum. Farklı yerlerden eğitime katılıyorum** dersleri dinleyebiliyorum **sadece evle sınırlı değil ama pandemiden dolayı genellikle evden bağlanıyorum. Çevrimiçi eğitim ayrıca videolardan ders dinlemek bir yerde kolay eğitimidir.**”

K3: “Evet, daha önce Türk dili ve İngilizce 1 derslerini **çevrimiçi aldım. Evde internet üzerinden dersleri dinlemek sisteme yüklenen dokümanları takip etmek çevrimiçi eğitimidir.**”

K9: “Çevrimiçi eğitim ev ortamından **okula gitmeden alınan eğitimidir** ve derslerde yoklama alınmaz. Daha önce **çevrimiçi eğitim almadım.**”

K16: “Çevrimiçi eğitim **geçmişim yok. Pandemi döneminde ilk kez çevrimiçi eğitim alıyorum. Çevrimiçi eğitim, internetten evde derslere katılmaktır yani online katılımdır.**”

K21: “Yüz yüze eğitim öğretimin yapılamadığı durumlarda dijital teknolojiler yardımıyla **derslerin videolar üzerinden işlendiği yeni nesil öğrenmedir. Evet, 1. sınıfta İngilizce dersini aldım.**”

K26: “**Almadım. GUZEM sistemine bağlanarak gerçekleşen yeni nesil öğrenme çevrimiçi eğitim olarak tanımlanabilir.**”

Öğrencilerin Covid-19 pandemi döneminde GUZEM üzerinden aldığı çevrimiçi eğitimin avantaj/dezavantajlarına ilişkin görüşleri ile ilgili vermiş oldukları yanıtlar ve kodlar ile “Çevrimiçi Eğitimin Avantaj” ve “Çevrimiçi Eğitimin Dezavantajları” olarak iki alt tema ortaya çıkmıştır. Tablo 2’ye bakıldığında analiz sonucunda ortaya çıkan bazı kodların katılımcılar tarafından ifade edilişleri şu şekildedir:

K1: “Derslerin okula gitmeden çevrimiçi olarak yapılışı **Covid-19 hastalığına yakalanmamızı engelliyor bu bir avantaj. Çünkü yüz yüze eğitim olsaydı dersler kalabalık sınıflarda yapılacaktı ve virüse yakalanma ihtimalimiz artacaktı. Ayrıca okuldan uzak kalsak bile online olarak dersler devam ediyor. GUZEM’e girerken internet kopuyor, derslerin teorik kısımlarını öğreniyorken örneğin tenis dersini kortta uygulama olarak öğrenemiyorum bunlar da uzaktan eğitimin dezavantajları.**”

K5: “Aslında oldukça fazla dezavantaj var. Birincisi yüz yüze eğitimde **arkadaşlarımla iletişim** kuruyordum şimdi iletişim sadece telefonla görüşüyorum. Çevrimiçi eğitim arkadaşlarım yanımda olmadığı için kendimi biraz **yalnız hissettiriyor**, derslere **yeterince motive olamıyorum.**”

K10: “Pandemi döneminde **virüsten korunuyorum** bence en önemli avantajı şu an için. Dezavantaj olarak anlamadığım bir konu olunca **anlık yüz yüze iletişim kuramıyorum.**”

K25: “GUZEM’e giriş yaparken sıklıkla **internet kaynaklı bağlantı sorunları** oluyor. Okula gitmediğimiz arkadaşlarımızla aynı ortamda olmadığımız için de **Covid-19 hastalığından korunuyorum.**”

K31: “Çevrimiçi eğitimde sisteme yüklenen **dersleri tekrar izleme** fırsatı oluyor. Evden online eğitim sayesinde **virüse yakalanma riski** azalıyor. Bazı hocalar dersi çok kısa sürede bitiriyor, bazıları da çevrimiçi (online) ders yapmıyor **sadece sisteme video** ve pdf dosya yüklüyor derslerden verim alamıyorum.”

K35: “İstediğim zaman **vidoları durdurup yemek yiyorum** telefonla görüşüyorum sonra kaldığım yerden **videoları dinlemeye** ya da **notları okumaya** devam ediyorum **çünkü videolar ve notlar zaten kayıtlı** oluyor sistemde.”

Literatür incelendiğinde; Almaghaslah ve Alsayari (2020)¹³ çevrimiçi eğitimin yüz yüze eğitim öğretim faaliyetlerinin uygulanmadığı hallerde öğrenim gereksinimlerini karşılama noktasında önemli bir rol üstlendiğini ifade ederken; Kaden (2020)¹⁴ pandemi döneminde geçici olarak durdurulan yüz yüze eğitim öğretim uygulamalarına bir tampon görevi üstlendiğini vurgulamıştır. Andoh ve ark. (2020)¹⁵ üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitimle ilgili görüşlerinin incelenmesi üzerine yürüttükleri çalışmada çevrimiçi eğitimle ilgili öğrencilerin daha fazla bilgilendirilmesi ve dijital teknolojilerle ilgili bilgi sahibi olmaları gerekliliği ortaya çıkmıştır. Chan ve ark. (2007)¹⁶ Sars hastalığı pandemi döneminde yürüttükleri çalışmada ise çevrimiçi eğitim yoluyla pandemi süreci içinde çeşitli platformlar aracılığıyla bilgi aktarımının yapıldığı ve böylece eğitim öğretim faaliyetlerine duyulan gereksinimin karşılandığı sonucuna varılmıştır. Yolcu (2020)¹⁷ üniversite öğrencilerinin çevrimiçi eğitimle ilgili olumlu ve olumsuz düşüncelerinin ve deneyimlerinin araştırıldığı bir çalışmada, derslerin ve videoların tekrar tekrar izlenebilmesi bununla beraber sakin bir ev ortamında katılım sağlanabilmesi olarak bulgulanmıştır. Konu ile ilgili yürütülen çalışma bulguları değerlendirildiğinde, literatürden sağlanan veriler ile bu çalışmadan elde edilen sonuçların tutarlılık oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Koç (2020)¹⁸, çevrimiçi ders yükü bulunan öğretmenler ile yürütülen bir çalışmada, uzaktan öğrenimin öğrencilere sağladığı faydanın uzaktan eğitime internet erişimiyle kolaylıkla erişebilmesi yönündedir. Öğretim elemanlarıyla yapılan bir başka çalışmada Alpaslan (2020)¹⁹, öğretim elemanlarının görüşleri dikkate alındığında uzaktan eğitimin kolay uygulanabilen ve pratik bir eğitim olması, yer ve zamandan bağımsız yürütülmesi gibi avantajları olduğu yönündedir.

Bu çalışmada çevrimiçi eğitimin sık olarak belirtilen dezavantajları ise, ders hazırlığında yetersizlik, teknik sorunlar, ölçme ve değerlendirme eksikliği, duyuşsal yetersizlik, teknik sorunlar ve ters türüne bağlı (uygulama/teorik) durumlar olarak alt

temalara ayrılmıştır. Alt temaları oluşturan kodlar, İnternet ve bilgisayara erişim sıkıntısı, derslerin uygulamalarını öğrenememe, uygulamalı ders eksikliği, sadece teorik öğrenme, derse hazır olmayan öğretim elemanı, sadece sisteme doküman yükleyen öğretim elemanı, çevrimiçi dersi çok kısa sürede bitiren öğretim elemanı, çok uzun cümleler kurarak kafa karışıklığına neden olan ders anlatım biçimi, vize ve final sınavlarının yapılmaması, sadece ödev üzerinden değerlendirme, karşılıklı soru cevap etkileşimin olmayışı, yalnızlık hissi, yeterince motive olamama, iletişim eksikliği ve internette bağlantı sorunları şeklindedir. Çalışmanın sonuçları literatürle karşılaştırıldığında benzer sonuçların elde edildiği fark edilmektedir. Keskin ve Özer (2020)²⁰ uzaktan eğitim faaliyetlerinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesine yönelik yürütmüş oldukları çalışmada, çevrimiçi dersi yürüten öğretim elemanı ile iletişim kurma noktasında yetersiz kalındığını ve ders sırasında yaşanan internet bağlantı sorunları nedeniyle derslerin verimsiz işlenmesi yönünde fikir beyan etmişlerdir. Ramos-Morcillo ve ark. (2020)²¹ öğrenci ve öğretmen görüşlerini değerlendirerek yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin eşit imkânlar içinde olmayışının (internet erişimi, bilgisayar vb.) öğrenciler tarafından uzaktan eğitimin dezavantaj meydana getiren durumlarından biri olduğu ve özellikle kırsal bölgede yaşamını sürdüren öğrencilerin şehirde yaşamını sürdüren öğrencilere göre daha dezavantajlı durumda olduğu ifade edilmektedir. Serçemeli ve Kurnaz (2020)²² öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada çevrimiçi uzaktan eğitimin dezavantaj oluşturan noktalarından birinin öğretim elemanı ve öğrenci arasında yetersiz iletişim meydana getirdiği yönündedir. Sonuç olarak, üniversite öğrencileri çevrimiçi eğitimi farklı biçimlerde tanımlamış, öğrenimleri süresince çevrimiçi eğitim alıp/almama durumlarını belirtmiş ve son olarak pandemi döneminde aldıkları çevrimiçi eğitim faaliyetlerini avantaj/dezavantaj bağlamında değerlendirmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu için çevrimiçi eğitimin dezavantajları avantajlarına oranla daha fazladır. Dezavantaj oluşturan durumların başında İnternet kaynaklı bağlantı sorunları ve derslerin uygulamalı kısımlarının işlenememesi gelmektedir. Çevrimiçi eğitimin tanımları ise birbirine benzer ifadelerdir. Tanımlar değerlendirildiğinde ağırlıklı olarak, okula gitmeden eğitim almak, evde internet üzerinden ders dinlemek ve devam zorunluluğu olmayan eğitim ifadeleri ortaya çıkmaktadır. Çalışmayla ilgili öneriler kapsamında, çevrimiçi eğitime karşı olumlu bir bakış açısı oluşması için birtakım düzenlemeler mevcuttur. Sistem kaynaklı teknik sorunların giderilmesi, derslerin daha verimli ve aktif öğrenci katılımı sağlanabilmesi için çevrimiçi dersleri yürüten öğretim elemanlarına yönelik çevrimiçi eğitimler verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization. (2020). Responding to community spread of COVID-19: Interim guidance. <https://www.who.int/docs/defaultsource/coronaviruse/20200307-responding-to-COVID-19-communitytransmission-final.pdf>. [Erişim tarihi:04.06.2021]
2. Al Lily AE., Ismail AF., Abunasser FM., Alqahtani RHA. (2020). Distance education as a response to pandemics: Coronavirus and Arab culture. *Technology in Society*, 63, 101317.
3. Agnoletto R., Queiroz V. (2020). COVID-19 and the challenges in education. *The Centro de Estudos Sociedade e Tecnologia*, 5(2), 1-2.
4. Fidalgo P., Thormann J., Kulyk O., Lencastre, JA. (2020). Students' perceptions on distance education: A multinational study. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 17, 1-18.

5. Valentine D. (2002). Distance learning: Promises, problems, and possibilities. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 5(3).
6. Altunışık R., Coşkun R., Bayraktaroğlu S., Yıldırım E. (2010). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı. Sakarya Yayıncılık. Sakarya, 7-253.
7. Creswell JW. (2014). A concise introduction to mixed methods research. Sage Publications. California.
8. Neuman WL. (2012). Toplumsal araştırma yöntemleri: nicel ve nitel yaklaşımlar I-II. Cilt. 5. Basım. Yayın Odası. İstanbul.
9. Yıldırım A., Şimşek H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 5. Baskı. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
10. Yıldırım A., Şimşek H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 6. Baskı. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
11. Sönmez V., Alacapınar FG. (2011). Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri. Anı Yayıncılık. Ankara.
12. Miles MB., Huberman AM. (1994). Qualitative data analysis: an expanded source book. Sage. London
13. Almaghaslah D., Alsayari A. (2020). The effects of the 2019 novel coronavirus disease (COVID-19) outbreak on academic staff members: a case study of a pharmacy school in Saudi Arabia. *Risk Management and Healthcare Policy*, 13, 795.
14. Kaden U. (2020). COVID-19 school closure-related changes to the professional life of a K–12 teacher. *Education Sciences*, 10(6), 165.
15. Andoh RPK., Appiah R., Agyei PM. (2020). Postgraduate distance education in university of cape coast, ghana: students' perspectives. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 21(2), 118-135.
16. Chan CM., Ma CW., Chan WY., Chan HYE. (2007). The SARS-coronavirus membrane protein induces apoptosis through modulating the Akt survival pathway. *Archives of Biochemistry and Biophysics*, 459(2), 197-207.
17. Yolcu HH. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 237-250.
18. Koç ES. (2020). İlkokul öğretim programlarının COVID-19 sonrası yaygınlaşan uzaktan eğitime uygunluğunun incelenmesi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 7(1), 24-36.
19. Alpaslan M. (2020). Öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 126-147.
20. Keskin M., Derya Ö. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
21. Ramos-Morcillo AJ., Leal-Costa C., Moral-García JE., Ruzafa-Martínez M. (2020). Experiences of nursing students during the abrupt change from face-to-face to e-learning education during the first month of confinement due to COVID-19 in Spain. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(15), 5519.
22. Serçemeli M., Kurnaz E. (2020). COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.